

آغاز ریاست جمهوری بایدن و چشم انداز روابط واشنگتن و باکو

در شرایطی که توجه همه جهانیان به رویدادهای اخیر در آمریکا معطوف شده است، در جمهوری آذربایجان نیز مانند دیگر کشورها بیانیه های جو بایدن و هواداران وی در باره آینده فعالیت دولت آمریکا به خصوص مربوط به سیاست خارجی واشنگتن با دقت پیگیری می شو

آران نیوز: جمهوری آذربایجان یکی از شرکای اصلی آمریکا در بخش انرژی در منطقه به شمار می رود و واشنگتن همواره از دولت باکو در راستای اجرای پروژه های انرژی فرامنطقه ای از جمله در دریای خزر حمایت کرده است.

با وجود سطح بالای همکاری های اقتصادی فیما بین، روابط باکو و واشنگتن طی ۲۹ سال گذشته پس از استقلال ملی جمهوری آذربایجان بنا به برخی ملاحظات سیاسی همواره با فراز و فرودهایی همراه بوده است.

مروارید، روابط جمهوری آذربایجان و آمریکا پس از فروپاشی شوروی در سال ۱۹۹۱ میلادی، آمریکا در ماه دسامبر همان سال استقلال ملی جمهوری آذربایجان را به رسمیت شناخت و در فوریه سال ۱۹۹۲ میلادی روابط دیپلماتیک با دولت باکو برقرار کرد.

آمریکا در دهه ۱۹۹۰ میلادی قرن گذشته در اجرای پروژه های انرژی مهم جمهوری آذربایجان در دریای خزر به صورت فعال مشارکت داشته است و از اجرای طرح های انرژی فرامنطقه ای از جمله توسعه بزرگترین میادین نفتی " آذری، چراغ و گونشلی" و میدان گازی "شاهدنیز" در دریای خزر و نیز خط لوله نفتی باکو - تفلیس - جیهان و خط لوله گازی باکو - تفلیس - ارزروم حمایت کرده است.

در حال حاضر جمهوری آذربایجان بزرگترین شریک تجاری آمریکا در منطقه قفقاز جنوبی به شمار می رود. حجم سرمایه گذاری آمریکا در اقتصاد جمهوری آذربایجان ۱۳ میلیارد و ۶۰۰ میلیون دلار می باشد که بخش قابل توجه آن در صنعت نفت و گاز جمهوری آذربایجان سرمایه گذاری شده است.

این در حالی است که صندوق دولتی نفت جمهوری آذربایجان تا به حال بیش از شش میلیارد دلار در حوزه های مختلف آمریکا سرمایه گذاری کرده است. بنا به آمار رسمی در حال حاضر ۲۳۴ شرکت آمریکا در حوزه های اقتصادی مختلف جمهوری آذربایجان فعال می باشند.

با وجود همکاری های موفقیت آمیز آمریکا و جمهوری آذربایجان در حوزه های اقتصادی و به ویژه در صنعت نفت و گاز و توسعه منابع انرژی دریای خزر، تعاملات سیاسی دو کشور در سالهای گذشته با فراز و فرودهایی همراه بوده است که در گاهی اوقات منجر به سردی در روابط باکو و واشنگتن شده است.

آمریکا هر چند در سال ۱۹۹۲ میلادی روابط دیپلماتیک با جمهوری آذربایجان برقرار کرد ولی در همان سال همزمان با شدت گرفتن مناقشه قره باغ که با اشغال بخشی از سرزمین های جمهوری آذربایجان از سوی ارمنستان در قره باغ همراه بود، کنگره آمریکا به ابتکار لابی ارمنی در حمایت از تجزیه طلبان ارمنی در قره باغ کوهستانی مصوبه تحریمی ۹۰۷ علیه جمهوری آذربایجان را تصویب کرد.

طبق این مصوبه که پس از تصویب در کنگره به تائید و امضای بیل کلینتون رئیس جمهوری وقت آمریکا رسید و حالت اجرایی و رسمی به خود گرفت، دولت ایالات متحده آمریکا به بهانه این که دولت باکو حقوق ارامنه قره باغ را نادیده می گیرد اجازه هرگونه کمک دولتی و رسمی را به جمهوری آذربایجان در تمامی عرصه های مختلف به صورت رسمی و در قالب مناسبات دوجانبه را نداشته و واشنگتن بایستی بواسطه کمک به جلوگیری از تضييع حقوق ارامنه قره باغ، به صورت سالیانه و رسماً کمک هایی را به مردم و دولت این جمهوری خودخوانده اختصاص و انجام دهد.

در آن دوره جو بایدن به عنوان نماینده سنا یکی از حامیان فعال تصویب این مصوبه در کنگره بود و وی در سالهای بعدی بارها از لغو این مصوبه نیز مخالفت کرد.

جو بایدن به نفع لابی ارمنی فعالیت داشته و در سالهای ۱۹۹۵ الی ۲۰۰۷ میلادی عضو گروه امور ارامنه کنگره بوده است. وی همچنین در سالهای ۱۹۹۲ الی ۲۰۰۸ میلادی به ارایه کمک های مالی به ارمنستان و جمهوری خودخوانده قره باغ کوهستانی رای مثبت داده بود.

دولت باکو این مصوبه را گامی غیر عادلانه علیه جمهوری آذربایجان و نیز ارایه کمک های سالانه

دولت آمریکا به ارمنستان و تجزیه طلبان قره باغ کوهستانی و نیز اقدامی برای تشویق اشغالگری (ارمنستان) و تجزیه طلبی در منطقه خواند که همه این موارد یک سردی در مناسبات فیما بین ایجاد کرد .

با وجود این که آمریکا از سال ۱۹۹۷ میلادی همراه با روسیه و فرانسه ریاست مشترک در گروه میانجی مینسک سازمان امنیت و همکاری اروپا ویژه حل مسالمت آمیز مناقشه قره باغ را بر عهده داشت، اما نبود هیچ نتیجه ای در حل این مناقشه موجب بی اعتمادی در محافل سیاسی و اجتماعی جمهوری آذربایجان نسبت به میانجیگری این کشورها در حل مناقشه قره باغ شده بود . سردی در مناسبات جمهوری آذربایجان و آمریکا بیشتر در دوره ریاست جمهوری باراک اوباما به وجود آمده بود و در آمریکا ادعاهایی در باره نقض حقوق بشر و ارزشهای دموکراتیک در جمهوری آذربایجان مطرح شد که دولت باکو همه این ادعاها را رد و اعلام کرد که دولت آمریکا به عنوان یکی از روسای گروه میانجی مینسک بهتر خواهد بود به حقوق پایمال شده یک میلیون آواره جنگی آذربایجانی که از خانه و کاشانه خود در قره باغ و ارمنستان رانده شده بودند، توجه کند . با این حال جمهوری آذربایجان و آمریکا همچنین در قالب سازمان پیمان آتلانتیک شمالی همکاری داشته و نظامیان جمهوری آذربایجان همه ساله در برنامه ها و دوره های آموزشی ناتو مشارکت دارند .

گروه های نظامی جمهوری آذربایجان در قالب ائتلاف بین المللی حفاظت صلح در عراق و کوزوو حضور داشته و در حال حاضر نیز گروهی از نظامیان آذربایجانی در عملیات حفاظت صلح ناتو در افغانستان مشارکت دارند .

روابط جمهوری آذربایجان و ناتو از سال ۱۹۹۴ میلادی ادامه دارد و دو طرف در حوزه های مختلف از جمله آموزش نظامیان آذربایجانی براساس استانداردهای ناتو ، عملیات مین زدایی در برخی مناطق جمهوری آذربایجان ، مشارکت در عملیات حفاظت صلح در افغانستان ، همکاری ، مین کنند .

دوره ریاست جمهوری باندن و امدها ، براف ، رفع موانع توسعه روابط باکو و واشنگتن ، " الهام علی اف " رییس جمهوری آذربایجان ۱۹ آبان ماه گذشته در پیام تبریک به جو بایدن به مناسبت پیروزی در انتخابات ریاست جمهوری ، ابراز اطمینان کرد در دوره ریاست جمهوری وی روابط و همکاری دو کشور بیش از پیش تقویت خواهد یافت .

علی اف در این پیام که در آستانه امضای بیانیه سه جانبه روسای جمهوری آذربایجان ، روسیه و نخست وزیر ارمنستان در باره پایان جنگ و آتش در قره باغ ، منتشر شد ، نوشت : جمهوری آذربایجان انتظار دارد آمریکا و دیگر کشورها (فرانسه و روسیه) که ریاست مشترک در گروه میانجی مینسک سازمان امنیت و همکاری اروپا بر عهده دارند ، تلاش های در راستای حل عادلانه مناقشه را افزایش دهند .

افزایش ، نگدان ، ها در جمهوری آذربایجان ،

برخی کارشناسان سیاسی در جمهوری آذربایجان بر این باورند که در آمریکا جمهوری خواهان بیشتر تمایل به روابط حسنه با باکو دارند و دموکراتها در این کشور تحت تاثیر لابی ارمنی قرار می گیرند . " الخان شاهین اوغلی " کارشناس سیاسی جمهوری آذربایجان نیز با تاکید بر این که در آمریکا دموکراتها در بیشتر موارد از منافع آرامنه حمایت می کنند، خاطر نشان کرد که بایدن در یک زمان از حامیان اصلی تصویب مصوبه تحریمی ۹۰۷ علیه جمهوری آذربایجان بوده و ارتباط تنگاتنگ با لابی ارمنی داشت .

وی با رد برخی پیش بینی ها مبنی بر این که دوره ریاست جمهوری بایدن تهدیدات مشخصی را برای جمهوری آذربایجان ایجاد خواهد کرد، افزود: صرف نظر از این که چه کسی رئیس جمهوری آمریکا باشد، ناگزیر است منافع ملی این کشور را مد نظر داشته باشد و توسعه همکاری با جمهوری آذربایجان در منطقه قفقاز جنوبی نیز مطابق با منافع ملی آمریکا است و بایدن هم ناگزیر خواهد بود این مهم را مد نظر داشته باشد .

شاهین اوغلی با اشاره به این که آمریکا توجه خاص به منطقه قفقاز جنوبی ندارد ، آن را مطابق با منافع جمهوری آذربایجان دانست و گفت : برای ما مهم آن است که دیگران در امور داخلی ما دخالت نکنند و در دوره جنگ اخیر نیز شاهد آن شدیم که آمریکا از امکانات چندان برای تاثیر در رویدادهای منطقه ندارد .

" زائور محمداف " استاد دانشگاه باکو و رهبر مرکز کارشناسان سیاسی جمهوری آذربایجان نیز موضع گیری آتی آمریکا در مساله قره باغ را مهم خواند و ابراز عقیده کرد که لابی ارمنی در آمریکا در دوران ریاست جمهوری بایدن سعی خواهد داشت تا فشارهای علیه جمهوری آذربایجان افزایش یابد . محمداف افزود: با وجود این که بایدن یکی از حامیان اصلی تصویب مصوبه ۹۰۷ علیه جمهوری

آذربایجان بود ولی در دوره های بعدی و به خصوص در دوره هشت ساله معاونت اول رییس جمهوری در دولت باراک اوباما اجرای این مصوبه به تعلیق درآمد و جمهوری آذربایجان کمک های مالی مستقیم از آمریکا دریافت می کرد .

این کارشناس سیاسی جمهوری آذربایجان با تاکید بر این که در دولت جدید آمریکا "کاملا هریس" معاون اول رییس جمهوری نقش بیشتری خواهد داشت افزود : بنابراین ، بحث صریح در مورد فعالیت های دولت بایدن در قفقاز جنوبی خیلی زود است .

"شاهین جعفرلی" کارشناس سیاسی دیگر جمهوری آذربایجان نیز با اشاره به این که بایدن در دوره معاونت اول در دولت باراک اوباما موضع گیری های سختی نسبت به دولت باکو نشان نداد، خاطر نشان کرد: دولت اوباما هرچند مسایل نقض حقوق بشر و ارزش های دموکراتیک در جمهوری آذربایجان را مطرح می کرد، ولی بایدن در آن دوره می توانست به بهانه این مسایل فشارهای علیه دولت آذربایجان اعمال کند ولی ما شاهد چنین اقداماتی نبودیم.

این کارشناس سیاسی با اشاره به جایگاه قوی لابی ارمنی در کنگره آمریکا در عین حال ابراز امیدواری کرد که با توجه به تجارب دوره های پیشین رییس جمهوری می تواند مانع اجرای مصوبات کنگره مغایر با منافع ملی این کشور ، شود .

جعفرلی در عین حال افزود: این بدان معنی نیست که لابی ارمنی در دوره ریاست جمهوری بایدن نمی تواند مشکلی برای جمهوری آذربایجان ایجاد کند ولی در چنین شرایطی باید در راستای خنثی کردن این چنین فعالیت ها تلاش بیشتر از خود نشان دهیم .

روابط باکو و واشنگتن در دوره ریاست جمهوری جو بایدن نیز موضوع وینار بین المللی اخیر با حضور کارشناسان سیاسی جمهوری آذربایجان و آمریکا بوده است .

"فرید شفی اف" مسوول مرکز مطالعاتی روابط بین المللی جمهوری آذربایجان طی سخنانی در این وینار خاطر نشان کرد که پس از جنگ اخیر در قره باغ و آزادسازی سرزمین های جمهوری آذربایجان شرایط ژئوپلتیک جدیدی در منطقه شکل گرفته است و در چنین شرایط فعالیت گروه میانجی مینسک بیشتر جنبه ظاهری دارد.

" روبرت سکوتا " سفیر اسبق آمریکا در باکو نیز با اشاره به این که دولت دونالد ترامپ در منطقه قفقاز جنوبی چندان فعال نبوده است، گفت: رویدادهای اخیر در قره باغ شرایط منطقه را به صورت جدی تغییر داده ولی آمریکا در این فرایند هیچ نقشی نداشته است .

سکوتا ابراز عقیده کرد که دولت جدید آمریکا ممکن است در سالهای آینده در سیاست خود در منطقه تجدید نظر کند و به برقراری صلح میان جمهوری آذربایجان و ارمنستان کمک کند .
نتحه

با در نظر گرفتن همه این موارد و نیز حمایت جو بایدن در دوره های قبلی در کنگره آمریکا از لابی ارمنی در سیاست های آن علیه جمهوری آذربایجان، در حال حاضر یک نگرانی پنهان در محافل سیاسی و اجتماعی جمهوری آذربایجان نسبت به دولت جدید آمریکا وجود دارد اما به رغم این در باکو برخی همچنن امیدوار هستند که کاخ سفید در فعالیت آتی خود با تکیه بر منافع ملی آمریکا در راستای رفع موانع موجود در راه برقراری روابط عادی با جمهوری آذربایجان ، اقدام کند.